

**Pregled pojmova koji se koriste u Smjernicama za provedbu procesa
upravljanja rizicima kod korisnika proračuna**

Pojam	Definicija
B	
Brainstorming/radionice	Metoda nekritičkog prikupljanja mišljenja različitih grupa unutar korisnika proračuna, koja se često koristi kod utvrđivanja i procjene rizika na razini jedne organizacijske jedinice.
C	
Cilj	Rezultat koji korisnik proračuna želi ostvariti, odnosno željeno buduće stanje čije se ostvarenje očekuje u određenom razdoblju. Jedna od podjela može biti na strateške ciljeve i operativne ciljeve vezane uz operativne planove rada, programe i poslovne procese.
Ciklus upravljanja rizicima	Ciklus upravljanja rizicima se sastoji od sljedećih elemenata: <ul style="list-style-type: none"> - postavljanje ciljeva - utvrđivanje i procjena rizika - postupanje po riziku - praćenje i izvješćivanje -
COSO	<i>Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission</i> - Odbor pokroviteljskih organizacija koje podupiru Povjerenstvo kongresnika Treadway-a (Američka Nacionalna komisija za izvješćivanje o financijskim prijevarama). Odbor je izradio izvješće «Unutarnja kontrola - Integrirani okvir» koji je poznat pod nazivom «COSO model za unutarnju kontrolu». Upravljanje rizicima uspostavlja se i razvija na temeljima COSO okvira za upravljanje rizicima koji predstavlja nadogradnju COSO modela unutarnje kontrole.
F	
Financijsko upravljanje i kontrole	Sveobuhvatan sustav unutarnjih kontrola koji uspostavljaju i za koji su odgovorni čelnici korisnika proračuna, a kojim se, upravljajući rizicima, osigurava razumna sigurnost da će se u ostvarivanju ciljeva proračunska i druga sredstva koristiti pravilno, etično, ekonomično, djelotvorno i učinkovito. To znači u skladu sa zakonima i drugim propisima, štiteći sredstva od gubitka, zlouporabe i štete. Taj sustav obuhvaća sve poslovne transakcije, a posebice one koje su vezane uz prihode/primitke, rashode/izdatke, natječajne procedure i ugovaranje, povrate pogrešno uplaćenih iznosa, imovinu i obveze.
I	
Inherentna razina rizika	Razina rizika u slučaju nepostojanja kontrola i faktora koji ublažuju rizike.
Izbjegavanje rizika	Poslovna odluka o neuključivanju ili o povlačenju iz rizične situacije
Izjava o misiji	Dokument kojim se navodi glavni razlog postojanja i djelovanja organizacije, a sastoji se od područja djelovanja, organizacijskih vrijednosti i ciljeva.

K	
Kontrola	Kontrola je svaka aktivnost koju poduzima rukovodstvo u svrhu upravljanja rizicima i povećanja vjerojatnosti da će se postavljeni ciljevi ostvariti.
Kontrolne aktivnosti	Prema odredbi Zakona o sustavu unutarnjih financijskih kontrola, kontrolne aktivnosti temelje se na pisanim pravilima i načelima, postupcima i drugim mjerama koje se uspostavljaju radi ostvarenja ciljeva korisnika proračuna smanjenjem rizika na prihvatljivu razinu. U kontekstu upravljanja rizicima kontrolne aktivnosti se mogu podijeliti na direktivne, preventivne, detektivne i korektivne.
Kritični rizici	Rizici koje jedan korisnik proračuna smatra neprihvatljivim, primjerice, ako ugrožava ostvarenje ključnih ciljeva korisnika proračuna, ako može uzrokovati znatnu štetu interesnim skupinama (građani, Vlada RH, Europska komisija, drugi korisnici proračuna itd.), ako je posljedica rizika povreda zakona i propisa, ako može uzrokovati značajne financijske gubitke, ako dovodi u pitanje sigurnost zaposlenika korisnika proračuna ili ako u bilo kojem slučaju ozbiljno utječe na ugled korisnika proračuna.
M	
Metode utvrđivanja rizika	Utvrđivanje rizika može se provoditi na različite načine: korištenjem podataka iz prethodnih razdoblja, održavanjem radionica, pomoću posebnih upitnika te provođenjem intervjua
O	
Opis rizika	Opis rizika završetak je procesa utvrđivanja rizika i početak procesa procjene rizika. Prije procjene rizika potrebno je jasno formulirati odnosno opisati utvrđeni rizik uzimajući u obzir glavni uzrok rizika (što je osnovni problem) te potencijalne posljedice rizika (učinak na ciljeve/aktivnosti).
P	
PIFC (<i>Public Internal Financial Control</i>)	Sustav unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru je cjelokupan sustav financijskih i drugih kontrola uspostavljen od čelnika korisnika proračuna s ciljem uspješnog upravljanja i ostvarenja zadaća korisnika proračuna. Sustav unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru sastoji se od dva osnovna elementa: a) financijskog upravljanja i kontrola, b) unutarnje revizije.
Portfelj rizika	Portfelj rizika je evidencija skupine rizika koji se pojavljuju ili mogu pojaviti u jednoj organizaciji tijekom poslovanja. Grupiranjem rizika dobit će se portfelji rizika koji će se dodijeliti odgovarajućim rukovoditeljima, a oni će pratiti svoj portfelj, nadgledati razvoj i postojanje odgovarajućega kontrolnog okruženja te o tome izvješćivati
Procjena rizika	Postupak kojim se na sustavan način obavlja procjena i određuje vjerojatnost i učinak nepovoljnih uvjeta i/ili događaja po ostvarenje cilja.
Planiranje u nepredviđenim situacijama, (engl. Contingency planning)	Plan djelovanja u slučaju nastanka nepovoljnog događaja niske razine vjerojatnosti i visokog učinka po djelovanje organizacije (npr. nestanak električne energije ili kvar na serveru). Svrha plana je održavanje standarda javnih usluga i djelovanje organizacije u skladu s programom rada.

Poslovni proces	Skup povezanih aktivnosti za čije se provođenje koriste resursi korisnika proračuna i čiji je krajnji cilj zadovoljenje potreba i zahtjeva poreznih obveznika za uslugama odgovarajuće kvalitete u određenom vremenskom razdoblju.
Postupanje po rizicima/odgovor na rizike	Postupanje po rizicima je razmatranje mogućih mjera kojima se može utjecati na prihvatljivost rizika. To može uključiti izbjegavanje rizika, prenošenje rizika, prihvaćanje rizika odnosno ublažavanje rizika uvođenjem kontrolnih aktivnosti.
Praćenje rizika	Praćenje je dio ciklusa upravljanja rizicima u kojem se provjerava funkcioniraju li u praksi predložene kontrolne aktivnosti i sprječavaju li odnosno ublažavaju li određeni rizik.
Prenošenje rizika	Aktivnost čija je svrha prijenos učinka rizika s vlasnika na drugu osobu. Primjer prijenosa rizika je polica osiguranja, kod koje vlasnik rizika prenosi učinak rizika na osiguravajuće društvo.
Prihvaćanje rizika	Aktivnost kojom prihvaćamo trošak učinka rizika ako se materijalizira u budućnosti.
R	
Registar rizika	Pregled utvrđenih rizika, procjene rizika na temelju učinka i vjerojatnosti, potrebnih aktivnosti, odnosno kontrola koje će smanjiti posljedice rizika, osoba koje su zadužene za provođenje određenih aktivnosti kao i rokova za njihovo izvršenje. To je interni dokument svakog korisnika proračuna.
Rizik	Rizik je mogućnost nastanka događaja koji mogu nepovoljno utjecati na ostvarenje ciljeva.
Rizik prilike	Rizik prilike je mogućnost nekorisćenja šanse za poboljšanje poslovnog djelovanja.
Rezidualni rizik	Rizik koji ostaje nakon što rukovodstvo poduzme radnje za smanjenje učinka i vjerojatnosti nepovoljnog događaja, uključujući kontrolne aktivnosti u smislu reagiranja na rizik.
S	
Strateško planiranje	Upravljački proces kojim organizacija određuje svoj smjer razvoja, te u skladu s tim donosi odluke o raspoređivanju financijskih, materijalnih i ljudskih resursa. Kao rezultat planiranja donosi se strateški plan - dokument koji sadrži viziju, strateške ciljeve, načine ispunjavanja ciljeva (akte planiranja), mjere procjene rezultata i sustav praćenja postizanja rezultata
Smanjenje/tretiranje ublažavanje rizika	Proces izbora i provedbe aktivnosti za ublažavanje rizika. Pod tretiranjem rizika smatra se uspostava odgovarajućih kontrolnih aktivnosti.
Š	
Šira ustrojstvena jedinica	To su primjerice, uprave u ministarstvima, odnosno upravni i gradski odjeli u županijama i gradovima u kojima će se ustrojiti registri rizika te će se imenovati osobe zadužene za prikupljanje podataka o utvrđenim rizicima i njihovo evidentiranje u registar rizika.

T	
Tipologija rizika	<p>U Smjernici se koristi podjela na pet glavnih skupina rizika:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vanjsko okruženje 2) Planiranje, procesi i sustavi 3) Zaposlenici i organizacija 4) Zakonitost i ispravnost 5) Komunikacije i informacije <p>Ovakvu tipologiju rizika koristi Europska komisija i Nacionalni fond Ministarstva financija u priručniku za upravljanje rizicima vezano uz sustav upravljanja i korištenja sredstava Europske unije.</p>
U	
Unutarnja revizija	<p>Unutarnja revizija je neovisna aktivnost koja procjenjuje sustave unutarnjih kontrola, daje neovisno i objektivno stručno mišljenje i savjete za unapređenje poslovanja; pomaže korisniku proračuna u ostvarenju ciljeva primjenom sustavnog i disciplinarnog pristupa vrednovanju i poboljšanju djelotvornosti procesa upravljanja rizicima, kontrola i gospodarenja.</p>
Upravljanje rizicima	<p>Upravljanje rizicima je proces utvrđivanja, procjenjivanja i praćenja rizika, uzimajući u obzir ciljeve organizacije, te poduzimanja potrebnih aktivnosti, posebice kroz primjenu financijskog upravljanja i kontrola, a u svrhu smanjenja rizika.</p>
Utvrdjivanje rizika	<p>Proces identifikacije događaja i određivanje ključnih rizika koji mogu ugroziti ostvarenje organizacijskih ciljeva.</p>
Učinak	<p>Kvantitativna mjera posljedice nastanka događaja. Obično se iskazuje kao velik, srednji ili malen učinak.</p>
Ublažavanje rizika	<p>Aktivnosti poduzete u svrhu smanjenja vjerojatnosti, negativne posljedice, ili oboje, povezana s rizikom.</p>
V	
Vjerojatnost	<p>Kvantitativna mjera za mogućnost nastanka događaja. Obično se iskazuje kao niska, srednja ili visoka vjerojatnost.</p>
Z	
Zakon o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru	<p>Ovim se Zakonom uređuje sustav unutarnjih financijskih kontrola koji obuhvaća financijsko upravljanje i kontrole te unutarnju reviziju u javnom sektoru Republike Hrvatske. Za provedbu koordinacije ovog sustava zadužena je Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija. Između ostaloga, Zakonom je propisana obveza čelnika korisnika proračuna za donošenje strategije upravljanja rizicima.</p>